

**Електронний додаток до матеріалів
Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції**

**«КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ТА ІННОВАЦІЇ:
ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ПРАКТИКИ»**

присвячена видатному вченому-економісту О. Г. Ліберману

Тези доповідей

**15–16 листопада 2018 року
м. Харків, Україна**

**Харків
2018**

JEL Classification E22, O31

ОСОБЛИВОСТІ РОЗРАХУНКУ ІНДЕКСУ ГЛОБАЛЬНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ 4.0

Піддубна Людмила Іванівна, д. е. н., професор кафедри міжнародної економіки та менеджменту зовнішньоекономічної діяльності Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця,
e-mail: l.i.poddubnaya@gmail.com;

Горобинська Маріанна Володимирівна, к. е. н., доцент кафедри міжнародної економіки та менеджменту зовнішньоекономічної діяльності Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця,
e-mail: gorobinskaya@gmail.com

Проблема оцінки рівня конкурентоспроможності економічних систем є відносно новою для світової економічної науки, а перші наукові праці з цієї проблематики опубліковані у 70-х рр. ХХ ст. Поступово вона перетворилося на самостійний напрям наукової діяльності, який привертає все більшу увагу вчених різних країн, хоча загальноприйнятої точки зору щодо вирішення цих питань дотепер не існує.

Підходи та методико-практичний інструментарій вимірювання і оцінки конкурентоспроможності на національному і міжнародному рівнях пропонувалися і змінювалися разом з еволюцією концепцій міжнародної конкурентоспроможності. З 1998–1999 рр. безперечними лідерами у цій сфері є: Всесвітній економічний форум у Давосі (ВЕФ), який щорічно публікує «Глобальний звіт про конкурентоспроможність» і Міжнародний інститут розвитку менеджменту (MIPM), який публікує «Щорічники світової конкурентоспроможності [379].

Протягом останніх десятиріч ці міжнародні інституції вдосконалювали власні методології вимірювання конкурентоспроможності. Так, у 2018 році відбулося чергова зміна методології розрахунку індексу глобальної конкурентоспроможності. Нова методологія охоплює 140 країн, конкурентоспроможність яких

оцінюється за 98 індикаторами, згрупованих у 12 основних компонентів — драйверів продуктивності, що формують конкурентоспроможність країни. Розробники методології поставили за мету максимально відстежити динаміку світової економіки в умовах Четвертої індустріальної революції (4IR) та сконцентрувати увагу на нових факторах конкурентоспроможності, які раніше не були в пріоритеті політичних рішень урядів. Загальні рекомендації щодо успішної та конкурентоспроможної економіки в епоху 4IR, що були визначені ВЕФ, такі [1]:

- Будьте стійкими – будуйте буфери та економічні механізми запобігання фінансовим кризам, масовому безробіттю та іншим, перш за все, зовнішнім шокам.
- Будьте гнучкими – використовуйте зміни, а не протидійте їм. Компанії, державні політики та працівники мають бути здатними швидко адаптуватися і використовувати нові можливості для виготовлення товарів або надання послуг.
- Створіть інноваційну екосистему – стимулюйте іноваційну активність на всіх рівнях, сприяйте створенню найкращих умов для появи нововведень, подальшого їх фінансування та комерціалізації.
- Оберіть орієнтовану на людину модель економічного розвитку. Це означає визнання того, що людський капітал є необхідним для процвітання і сталого розвитку країни. Будь-яка політика, що негативно впливає на розвиток людини та її потенціалу, зменшує або навіть унеможливає економічне зростання у довгостроковій перспективі.

Згідно з цими рекомендаціями новий індекс глобальної конкурентоспроможності 4.0 (The Global Competitiveness Index 4.0) розраховується за допомогою 98 індикаторів (у попередній методології використовували 114), при цьому 64 індикатори є новими і відображають підприємницьку культуру, інновації, відкритість, адаптивність тощо. Індикатори розраховуються як на основі статистичних даних, так і на основі опитувань і експертних оцінок.

Як і минулого року, індикатори згруповані у 12 компонентів (складових), однак самі компоненти були реорганізовані та отримали нові назви. Всі дванадцять складових об'єднані тепер не у три, а у чотири групи: сприятливість середовища (Enabling Environment), людський капітал (Human Capital), ринки (Markets), інноваційна екосистема (Innovation Ecosystem) (табл. 1).

Таблиця

Індекс глобальної конкурентоспроможності 4.0 України, 2018 р.

Складові	Кількість балів (максимум 100)	Позиція в рейтингу (загалом) 140
Загальний індекс	57	83
Сприятливість середовища (Enabling Environment)		
Інституції	46,3	110
Інфраструктура	70,1	57
Впровадження інформаційних і комунікаційних технологій	51	77
Макроекономічна стабільність	55,9	131
Людський капітал (Human Capital)		
Здоров'я	72	94
Навички	68,9	46
Ринки (Markets)		
Ринок товарів	55,3	73
Ринок праці	59,5	66
Фінансова система	48,7	117
Розмір ринку	62,7	47
Інноваційна екосистема (Innovation Ecosystem)		
Динамічність бізнесу	55,3	86
Інноваційна спроможність	39	58

Задля можливості порівняння динаміки показників, розробники рейтингу також розраховували позиції країн на основі даних попереднього періоду. Отже, можна відслідкувати річні зміни в тому чи іншому «новому» індикаторі та компоненті, що формують загальний рейтинг країни у 2018 році.

У 2018 році Україна займає 83 місце у рейтингу, серед 140 країн (у попередньому році – 89-те). За всіма складовими, окрім динамічності бізнесу, було визначено позитивну тенденцію. Найбільше балів було отримано такими компонентами, як «Навички» (45-те місце), «Розмір ринку» (47-ме місце) «Інфраструктура» (57-ме місце) та «Інноваційна спроможність» (58-ме місце). Складові, які тягнуть Україну донизу, виявились «Макроекономічна стабільність» (131-ше місце), «Фінансова система» (117-те місце) та «Інституції» (110-те місце). Серед індикаторів, які забезпечили Україні низькі бали, зокрема, такі: вплив організованої злочинності на вартість ведення бізнесу (111-те місце), рівень тероризму (131-ше), захист прав власності (129-те), якість автомобільних доріг (123-те), інфляція (131-ше), динаміка боргу (113-те), вплив податків та субсидій на конкуренцію (114-те), гнучкість встановлення заробітної плати (130-те), фінансування малого і середнього бізнесу (118-те), надійність банків (135-те), темп зростання інноваційних компаній (112-те).

Найближчими сусідами України в рейтингу є Домініканська республіка (82-ге місце) та Македонія (84-ге місце). Географічні сусіди України мають такі показники: Росія зайняла місце 43-ге місце, Польща – 37-ме, Словаччина – 41-ше, Угорщина – 48-ме, Румунія – 52-ге, Молдова – 88-ме місце [1].

Таким чином, Індекс глобальної конкурентоспроможності 4.0 досить чітко характеризує позицію України на економічній мапі світу, дозволяє визначити її конкурентні переваги та недоліки. Подальше зволікання із усуненням застарілих проблем, із визначенням національних пріоритетів неминуче призведе до подальшого гальмування взаємовигідної інтеграції країни у сучасні

міжнародні економічні відносини, поглиблення її технологічного відставання та зменшення рівня добробуту населення.

Література

1. The Global Competitiveness Report 2018. URL: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2018>

2. Піддубна Л. І. Міжнародна конкурентоспроможність підприємства: теорія та механізм забезпечення : монографія. Харків : ВД «ІНЖЕК», 2011. 400 с.

3. Окара Д. В., Чернишев В. Г., Шинкаренко Л. В. Дослідження розвитку України на підставі індексу глобальної конкурентоспроможності. URL: file:///C:/Users/%D0%92%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D1%86/Desktop/%D0%98%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%82%D1%83%D1%82%202018-2019_%D0%9C%D0%AD/18.pdf

